

10. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2 (86). С. 3–9.
11. Тарнопольський О. Б. Три головних парадигми у викладанні іноземних мов у ХХІ сторіччі: пролегомени до створення єдиного підходу до їх навчання. *Іноземні мови*. 2019. № 2 (98). С. 3–9.
12. Horn, M., Staker, H. How much does blended learning cost? 2012. URL: <https://thejournal.com/articles/2012/04/05/how-much-does-blended-learning-cost.aspx>
13. Kumaravadivelu B. *Beyond methods: Macrostrategies for language teaching*. New Haven and London: Yale University Press, 2003. 49 с.
14. Ringbom H. *The Role of L1 in Foreign Language Learning*. Clevedon, UK: Multilingual Matters, 1987. P. 8–43.

Zadorozhna I. P.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT
OF HIGHER FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN UKRAINE

Main problems of Ukrainian higher foreign language education (low level of motivation to foreign language learning of nonlinguistic students, limited period of teaching them a foreign language, different level of first-year students' foreign language competence, limited amount of guided hours, which requires well-organized self-study, lack of efficient textbooks, the necessity of developing the requirements to the level of second foreign language proficiency, etc.) have been analyzed, and the main prospects of its development have been outlined in the article. The necessity of developing systems of higher foreign language education, which take into account the specificity of professional duties of different specialists, requirements to their foreign language proficiency, peculiarities of teaching in different higher education institutions, students' age peculiarities, market demands, which change quickly, psycholinguistic peculiarities of foreign language acquisition, has been grounded. On the basis of modern scientific literature analysis the conclusion has been made that to provide an effective foreign language training it is important to develop a concept of intercultural foreign language education in different types of education institutions (S. Nikolayeva), built according to the principle of continuity; determine the level of first and second foreign language proficiency of different specialists and develop relevant descriptors; imply pragmatic approach (O. Tarnopolsky) which entails rational selection of methods and techniques by the teacher according to the objectives, integration of a foreign language with speciality subjects; use modern information and communication technologies, distant and blended learning; provide students with opportunities to build individual learning paths; develop students' autonomy.

Key words: higher foreign language education, higher education institution, system, approach, foreign language communicative competence, foreign language, level of foreign language proficiency, information and communication technologies.

Дата надходження статті: «27» серпня 2019 р.

УДК 81:130.2

Зеленська О. П.*

**ІНОЗЕМНА МОВА ТА ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕЛІНГВІСТИЧНОЇ
МАГІСТРАТУРИ ТА АСПІРАНТУРИ**

Суть лінгвістичного освітнього процесу в немовній магістратурі та аспірантурі полягає в інтеграції цілей професійної освіти та цілей навчання іншомовного усного та писемного спілкування. Зміст дисципліни «Іноземна мова» має міждисциплінарний характер і містить мовний, професійний, психологічний, інформаційний, культурологічний та аксіологічний компоненти. Визначається мета навчання іноземної мови в нелінгвістичній магістратурі

*© Зеленська О. П.

та аспірантурі, яка полягає в розвитку та поглибленні в здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» та здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти – доктора філософії професійно орієнтованої мовної компетентності для глибшого засвоєння фаху, практичного використання в професійній діяльності, науково-дослідній роботі, побутовому, діловому та особистісному спілкуванні. Зазначено, що специфіка магістратури та аспірантури полягає в тому, що здобувачі отримують глибоку теоретичну підготовку та набувають професійну компетентність, складовою якої є також науково-дослідна компетентність, вищого рівня. Наголошується, що в навчальному процесі в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі необхідно використовувати активні та ефективні методи, форми та засоби навчання іноземної мови, рольові ігри, дискусії, створювати проблемні ситуації, активно застосовувати читання та переклад, реферування та анотування професійно спрямованої оригінальної літератури, що, безперечно, сприяє розвитку мовних і науково-дослідної компетентностей, умінь та навичок розумової діяльності та самостійної науково-дослідної роботи. Вона сприяє формуванню здатності творчо мислити, здатності до самоосвіти, самоаналізу та самооцінки, умінню досягати поставлених цілей, розумінню та використанню ідей та сучасних тенденції розвитку науки та суспільства, набуттю навичок презентувати власні ідеї та результати своєї роботи, вербальної та невербальної комунікації, спілкування іноземною мовою, умінь і навичок переконувати, відстоювати власну точку зору, усвідомленню та прийняттю соціальних та етичних норм спілкування.

Ключові слова: здобувач вищої освіти, магістр, аспірант, нелінгвістична магістратура та аспірантура, іноземна мова, професійна компетентність, науково-дослідна компетентність, науково-дослідна діяльність.

Зміст і технологія підготовки фахівців високого рівня, зокрема магістрів і аспірантів, вимагають постійної уваги та удосконалення, поновлення вищої професійної освіти, оскільки сучасний світ швидко змінюється, в Україні відбуваються процеси економічного, політичного та соціального розвитку, розвиваються, поглиблюються та удосконалюються знання і технології, розробляються стратегії розвитку професійної освіти, застосовуються нові державні освітні стандарти вищої професійної освіти. Сучасний фахівець повинен мати якісну загальну освіту, якісну професійну підготовку, високий рівень загальної та професійної культури, уміння швидко оволодівати новими знаннями, передовими технологіями та ефективно застосовувати їх на практиці, тобто повинен бути взаємозв'язок академічних знань і практичних умінь. Важливою вимогою сучасного процесу навчання є максимальна активізація діяльності здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» та «аспірант», що сприяє формуванню їхньої життєвої позиції, самостійності, інтересу до навчання, підвищенню якості знань, умінь та навичок, розвитку творчих можливостей особистості, активізації глибинних джерел її інтелектуального потенціалу. У цьому контексті велике значення має дисципліна «Іноземна мова», метою навчання якої в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі є розвиток і поглиблення в здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» та здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти «доктора філософії» професійно орієнтованої мовної компетентності для глибшого засвоєння фаху, практичного використання в професійній діяльності, науково-дослідній роботі, побутовому, діловому та особистісному спілкуванні. Оволодіння іноземною мовою повинне концентруватися на вдосконаленні навчання видів мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, аудіювання та письмо), що зводиться до формування комунікативної мовленнєвої компетенції в цих видах, яка складається з лінгвістичної, соціолінгвістичної, прагматичної, професійної, науково-професійної та когнітивної компетентностей, завдяки чому здійснюється мовленнєва комунікація. Постійне зацікавлення іноземною мовою виникає в здобувачів тоді, коли зміст навчання стимулює їхню потребу в пізнанні, коли воно є глибоко продуманою та ретельно спланованою системою, спрямованою на створення позитивної комунікативно-

пізнавальної мотивації, в основі якої є усвідомлення особистістю корисності та необхідності своїх дій або діяльності в цілому, а також передбачення почуття задоволення, що отримується від самого процесу діяльності або досягнення її мети.

Такі науковці, як І. Бім, О. Віханський, Н. Гез, Н. Гершунський, Н. Гончарова, Д. Демченко, В. Доній, Ю. Ємельянова, І. Зимня, Г. Ібрагімова, Г. Китайгородська, А. Коваль, Н. Коміссарова, В. Ляшенко, А. Маркова, Р. Мільруд, Л. Паламар, Ю. Пассов, Г. Рогова, Н. Розов, І. Халеева, А. Хуторський, М. Чошанов, R. Epstein, E. Hundert, G. Moskowitz, M. Mulder, R. Scarcella, E. Stewick, D. Yule, E. Tarone та інші досліджували питання професійної іншомовної комунікативної компетентності, професійно-спрямованого навчання іноземних мов, формування основних компетентностей, зокрема професійної та наукової. Однак проблема підготовки кваліфікованих фахівців, зокрема майбутніх магістрів і докторів філософії є актуальною протягом десятиліть і вимагає свого вивчення та активного обговорення, включаючи й значення та можливості іноземної мови для формування не тільки професійної та іншомовної комунікативної, але й науково-дослідної компетентності здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр» і третього освітньо-наукового рівня вищої освіти «доктор філософії», що розглядається з різних позицій. Протягом усього періоду навчання в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі необхідно розвивати в здобувачів вищої освіти навички науково-дослідної діяльності, залучати їх до виконання творчих проєктів, участі в наукових семінарах, конференціях, круглих столах тощо, що сприяє формуванню в них здатності до творчого, креативного мислення. Формування творчого мислення в студентів – один із найважливіших принципів навчання. Підготовка фахівця, здатного до самостійного творчого мислення, – завдання сучасної вищої школи. Тільки такий фахівець зможе постійно підвищувати свої знання, покращувати навички та вміння, адаптуватися до нових технологій виробництва, буде здатним до самостійної дослідної роботи [7]. Специфіка магістратури та аспірантури полягає в тому, що здобувачі отримують глибоку теоретичну підготовку та набувають професійну компетентність, складовою якої є також науково-дослідна компетентність, вищого рівня. Програма магістратури та аспірантури містить поглиблені освітні та науково-дослідні складові, здійснення науково-дослідної роботи та написання магістерських та дисертаційних праць.

Педагогічні інновації в практиці підготовки фахівців мають бути послідовно проведені в усіх формах роботи з ними й охоплювати як загально-методичні засоби навчального процесу (нова навчально-методична література, сучасні методи тестування знань, використання новітніх інформаційних технологій, діалогічний метод освіти, який перетворює інформацію у знання і розуміння), так і його практичні засоби, які дозволяють об'єднувати теорію і підготовку безпосередньо на робочих місцях, формувати підприємницькі навички, ініціативність та конкурентоспроможність [5]. Серед чинників, що впливають на рівень засвоєння знань здобувачами (педагогічний соціум, форми навчального процесу, самостійна робота здобувачів, форми пізнавальної діяльності, потребно-мотиваційна сфера, особистісний потенціал, здібності, соціальне оточення) [6], важливе місце займають форми навчального процесу, на що необхідно звернути особливу увагу. У навчальному процесі в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі необхідно використовувати активні та ефективні методи, форми та засоби навчання, рольові ігри, дискусії, створювати проблемні ситуації, активно застосовувати читання та переклад, реферування та анотування професійно спрямованої оригінальної літератури, що, безперечно, сприяє розвитку мовних і науково-дослідної компетентностей, розвивають вміння та навички розумової діяльності та самостійної науково-дослідної роботи. Суть лінгвістичного освітнього процесу в немовній магістратурі та аспірантурі полягає в інтеграції цілей професійної освіти та цілей навчання іншомовного усного та писемного спілкування. При такій організації навчального процесу магістри та аспіранти вчать міркувати, аналізувати,

узагальнювати, порівнювати факти та робити висновки, привчаються до самостійного та креативного мислення, розвивають навички самоосвіти та самоконтролю. Зміст дисципліни «Іноземна мова» має міждисциплінарний характер і містить мовний, професійний, психологічний, інформаційний, культурологічний, та аксіологічний компоненти.

Компетентність як складна інтегрована система, як інтегральна професійно-особистісна характеристика, як компонент професійної майстерності уможлиблює не просто володіння знаннями, але потенційну готовність вирішувати завдання із знанням справи, творчо підходити до будь-якої діяльності та розуміння відповідальності за свої дії.

Наукова компетентність – інтегративна, динамічна якість особистості, що виражається в єдності психологічної, науково-педагогічної та практичної готовності до діагностично-аналітичної та проєктної діяльності, застосування цієї діяльності й упровадження результатів дослідження в практику. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти освітнього рівня «магістр» і третього освітньо-наукового рівня вищої освіти «доктор філософії» є одним із видів навчальної роботи, мета якої – збагачення та закріплення теоретичних і практичних знань, набуття та удосконалення професійної та наукової компетентностей [3]. Здобувачі повинні оволодівати науковим дискурсом, володіти науковим стилем мовлення, володіти термінологічним словником як іноземною, так і рідною мовою, здійснювати адекватний переклад наукової літератури, знати стильові характеристики наукової статті, формувати навички реферування та анотування наукової інформації, дотримуватися норм наукового стилю мовлення, вести бесіду на науково-дослідну тематику, розпізнавати граматичні конструкції, притаманні науковій літературі, та вміти їх використовувати. Таким чином, у них буде відбуватися формування дискурсивно-дослідної компетенції, що є складовою науково-дослідної компетентності в цілому.

Науково-дослідна компетентність – здатність і готовність особистості результативно застосовувати наявні знання, уміння та досвід у процесі дослідної діяльності та вирішенні навчально-пізнавальних, предметних і професійних завдань [2]. Вона сприяє формуванню здатності творчо мислити, здатності до самоосвіти, самоаналізу та самооцінки, умінню досягати визначених цілей, розумінню та використанню ідей та сучасних тенденції розвитку науки та суспільства, набуттю навичок презентувати власні ідеї та результати своєї роботи, вербальної та невербальної комунікації, спілкування іноземною мовою, умінь і навичок переконувати, відстоювати власну точку зору, усвідомлення та прийняття соціальних та етичних норм спілкування. Науково-дослідна робота уможлиблює формування інтелектуально-пізнавальної мотивації, розвиток творчого мислення, подолання стереотипів власного мислення, уміння розглядати проблему з різних позицій, аспектів, сторін, правильне формулювання мети та завдання, використання різних шляхів, прийомів та методів, своїх способів дослідної роботи, вияв вольових зусиль, готовність до наполегливої праці з метою вирішення поставлених цілей, використовуючи самостійні дії. Дослідна робота студентів – особливий вид самостійної пізнавальної діяльності, спрямованої на рішення певних проблем, пов'язаних з недостатніми знаннями та вміннями, що будується на актуалізації індивідуального ментального досвіду кожного здобувача, активізації індивідуальних інтелектуальних ресурсів, стимулюванні самостійно організованих видів навчальної діяльності [1].

Окрім формування науково-дослідної компетентності, здобувачі також набувають інформаційну компетентність: навички роботи з різними джерелами інформації; самостійно шукати, систематизувати, аналізувати та опрацьовувати необхідну інформацію, організувати, перетворювати, зберігати та передавати її, орієнтуватися в інформаційних потоках, володіти навичками використання інформаційних пристроїв;

використовувати для вирішення науково-дослідних завдань інформаційні та телекомунікаційні технології.

Такий підхід до навчання іноземної мови магістрів та аспірантів уможлиблює використання інформаційних технологій, що формують професійні знання та навички, навички абстрактного мислення, логічних умовиводів, уміння здійснювати концептуальний аналіз тощо; розвивають творчий підхід до вирішення проблем, сприяють реалізації міждисциплінарного підходу в процесі навчання, розробці та використанню професійно значущих завдань. Усе це дозволяє здобувачам вищої освіти отримати компетентності, необхідні для майбутньої науково-професійної діяльності. Професійна сфера комунікації магістрів та аспірантів іноземною мовою зумовлена тематикою, пов'язаною з профілем закладу вищої освіти та їхньою професійною і науковою діяльністю.

Таким чином, у результаті навчання іноземної мови в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі здобувачі вищої освіти освітнього рівня «магістр» і аспіранти повинні володіти вміннями іншомовного спілкування в різних сферах професійної, ділової та наукової комунікації іноземною мовою, таких як творчий пошук та обробка отриманої інформації, а також усна та писемна інформаційної діяльності. Спеціальна наукова література іноземною мовою та робота з нею сприяє формуванню та розвитку навичок і вмінь під час написання рефератів, анотацій, статей, наукових доповідей, презентацій іноземною мовою, необхідна в подальшій науковій діяльності, участі в конференціях, спілкуванні із зарубіжними колегами, для поглиблення знань магістрів та аспірантів в обраній ними галузі. У процесі навчання в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі розширюється професійно орієнтований вокабуляр; розвивається та удосконалюється граматична компетенція, орієнтована на науковий формат спілкування, розвиток перекладацьких навичок у професійно орієнтованому та науковому середовищі під час усного та писемного спілкування; поглиблюється, покращується та відшліфовується комунікативна академічна компетентність, що уможлиблює представити статті, реферати, доповіді, презентації тощо в міжнародному науковому середовищі. Сьогодні навчання в нелінгвістичній магістратурі та аспірантурі в цілому та підготовка з іноземної мови повинні бути спрямованими на розвиток креативності, оскільки інноваційні процеси завжди носять творчий характер і вимагають застосування методів креативного менеджменту [4]. А формування науково-дослідної компетентності уможлиблює індивідуалізацію навчання, урахування ментального досвіду здобувача, стимулювання пізнавальної активності, використання різних видів інтелектуально-пошукової діяльності. Визначення найбільш ефективних шляхів формування науково-дослідної компетентності можливе в подальших наукових пошуках.

Література:

1. Введение в социологию науки / под. ред. С. А. Кугеля, Н. С. Черняковой. СПб.: Изд-во Санкт-Петербург. ун-та экономики и финансов, 1992. Ч. 1. 153 с.
2. Демина Н. В. Концепция этоса науки: Мертон и другие в поисках социальной геометрии норм. *Социологический журнал*. 2005. № 4. С. 5–47.
3. Зеленська О. П. Розвиток науково-професійної компетентності здобувачів вищої освіти у нелінгвістичній магістратурі засобами іноземної мови. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2019. Вип. 68. С. 87–91.
4. Печерская Э. П. Социальный заказ на совершенствование инновационной деятельности специалиста в современных условиях. *Интеграция образования*. Саранск. 2003. № 3. С. 42–53.
5. Поважна Л. І. Педагогічні інновації у практиці підготовки фахівців сфери туризму. *Проблеми освіти*. 2000. Вип. 22. С. 78–80.
6. Самарук Н. Формування професійної компетентності майбутніх економістів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2011. № 2. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_2/zmist.html

7. Шамсутдинова Т. М. Развитие творческого мышления на уроках информатики. *Информатика и образование*. 2002. № 7. С. 23–29.

Zelenska O. P.

FOREIGN LANGUAGE AND FORMING SCIENTIFIC RESEARCH COMPETENCE
OF THE STUDENTS TAKING THE MASTER'S AND POST-GRADUATE COURSES

The essence of the linguistic educational process of the non-linguistic master's and post-graduate courses is in integrating the aims of professional education and the goals of learning foreign language oral and written communication. The content of the discipline «Foreign language» has an interdisciplinary character and includes the language, professional, psychological, informational, culturological and axiological components. The aim of learning a foreign language by those taking the non-linguistic master's and post-graduate courses which is developing and extending their professionally oriented language competence for better mastering their speciality, practical usage in the professional activity, scientific research work, everyday, business and personal communication is defined. It is stated that the specificity of the master's and post-graduate courses is in that the students get an extended theoretical training and form the professional competence of a higher level, the scientific research competence being a component of it. It is underlined that during the educational process it is necessary to use the active and effective methods, forms and means of learning a foreign language, role games, discussions, create the problem situations, actively use reading and translation, writing reviews and summaries of the professionally oriented original literature, that undoubtedly assists to develop the language and scientific research competences, the skills and habits of the mental activity and the independent scientific research work. It helps to form the ability to think creatively, the ability to self-education, self-analysis and self-evaluation, the skills to achieve the set aims, to understand and use the ideas and the modern tendencies of science and society development, to acquire the habits of presenting one's own ideas and the results of one's own work, of the verbal and non-verbal communication, of foreign language communication, of the skills and habits of convincing, persisting in one's own opinion, realizing and accepting the social and ethical norms of communication.

Key words: student, master, post-graduate, non-linguistic master's and post-graduate courses, foreign language, professional competence, scientific research competence, scientific research activity.

Дата надходження статті: «30» червня 2019 р.

УДК 378.4(71)+327

*Mukan N. V., Istomina K. Iu., Yaremko H. V., Blavt O. Z.**

THE ANALYSIS OF PROFESSIONAL TRAINING OF BACHELOR
OF ARTS IN INTERNATIONAL RELATIONS IN CANADA

The analysis presented is drawn from a broader study examining the professional training of the Bachelor of Arts in International Relations in Canada. The methodological framework underlying the research has been formed based on the bases of the correlation of general to specific, the unity of theory and practice, the provisions on the interdependence of educational and social processes.

The authors highlight the literature review and methods used in the study (theoretical: quantitative and qualitative analysis and synthesis, induction and deduction, correlation, comparison and critical reflection, logical method, structural and systemic method, method of systematization and generalization; applied: interview and dialogue), conduct the analysis of the system of higher education in Canada, which prides itself on the quality of its learning environment.

The researchers focus on training programs in International Relations as a field of study and academic major. The authors analyse the training of International Relations specialists as a modern pedagogical issue which has been justified with the help of philosophical, sociological, pedagogical, psychological, economic theories etc. They develop the model of the system of professional training

*© Mukan N. V., Istomina K. Iu., Yaremko H. V., Blavt O. Z.